

*Глуховець В. А.,
кандидат юридичних наук, докторант
Запорізького національного університету*

СУБ'ЄКТИ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ МВС УКРАЇНИ В ПРАВООХОРОННІЙ СФЕРІ

Анотація. У статті розкриваються питання суб'єктів, які формують та реалізують державну політику МВС України в правоохоронній сфері, висвітлюється їх роль та повноваження, пропонується класифікація.

Ключові слова: політика, державна політика, правоохоронна сфера, правоохоронні органи, МВС України, реформування.

Постановка проблеми. Організаційно-управлінські заходи механізму реалізації державної політики МВС України в правоохоронній сфері реалізуються в діяльності МВС України та інших органів публічної влади, які координують, регулюють, контролюють відносини у сфері реалізації даної державної політики шляхом вирішення концептуальних засад формування політики, забезпечують розробку та послідовну реалізацію даної політики, а також за допомогою відповідних прийомів і технологій успішно взаємодіють з інститутами громадянського суспільства, іншими правоохоронними органами, міжнародними інституціями задля налагодження стабільних відносин, узгодження інтересів щодо реалізації державної політики МВС України в правоохоронній сфері.

Успішна організація реалізації державної політики МВС України в правоохоронній сфері залежить від побудови певної системи управління та вироблення ефективних механізмів функціонування системи суб'єктів її здійснення. Мова йде про суб'єктів реалізації даної політики, а точніше – про інституціональну складову частину.

Стан опрацювання теми. Питаннями вдосконалення діяльності органів внутрішніх справ, МВС України займалися такі провідні вчені: О.М. Бандурка, О.І. Беспалова, І.В. Зозуля, Т.О. Коломоєць, В.К. Колпаков, А.Т. Комзюк, М.В. Лошицький, Р.С. Мельник, Т.П. Мінка, Р.В. Миронюк, О.В. Негодченко, А.М. Подоляка та інші. Однак питання суб'єктів формування та реалізації державної політики МВС України в правоохоронній сфері в сучасних умовах правотворення і державотворення залишилися поза увагою цих вчених.

Метою статті є з'ясування сутності повноважень суб'єктів формування та реалізації державної політики МВС України в правоохоронній сфері.

Виклад основного матеріалу. Поділяючи наукову позицію П.О. Давидова, ми вважаємо, що суб'єктами реалізації будь-якої державної політики є органи державної влади, їх посадові особи, а також громадяни та/або інститути громадянського суспільства, що, застосовуючи правові методи й передбачаючи правову сферу діяльності, публічно беруть участь у формуванні та здійсненні правової політики з метою забезпечення прав і свобод особистості, становлення правової державності [1, с. 14]. Щодо державної політики МВС України в правоохоронній сфері, то одним із суб'єктів можна назвати міжнародні організації та держави.

Суб'єкти формування та реалізації державної політики завжди сприяють найбільш цивілізованому та результативному вирі-

шенню практично значущих завдань суспільства, забезпечують надійність, стійкість відносин, що виникають між ними, підвищуючи тим самим цінність і роль права, його потенціал у запобіганні конфліктам, а взаємодія таких суб'єктів є передумовою вирішення організаційно-управлінських питань різного рівня складності [2].

Головне місце в системі органів державної влади належить Верховній Раді України, що розробляє стратегічний курс країни. Одним із її завдань, згідно з Конституцією України (ст. 85), є визначення засад внутрішньої та зовнішньої політики, а також затвердження загальнодержавних програм економічного, науково-технічного, соціального, національно-культурного розвитку, охорони довкілля [3].

Іншим органом державної влади є Кабінет Міністрів України. Як зазначено в ст. 116 Конституції України, цей орган забезпечує державний суверенітет та економічну самостійність України, здійснення внутрішньої і зовнішньої політики держави, виконання Конституції і законів України, актів Президента України [3, ст. 116]. На нашу думку, він виконує подвійну функцію щодо державної політики, оскільки поєднує в собі як нормотворчу форму (видає постанови, розпорядження, здійснюючи пошук збалансованості рішень між органами державної влади та суспільством), так і правозастосовну форму державної політики, зокрема, у сфері внутрішніх справ (шляхом реалізації прийнятих рішень та узгодження їх між іншими суб'єктами державної політики) [2]. Зокрема, в межах реалізації зазначеної політики Кабінет Міністрів України прийняв Концепцію першочергових заходів реформування системи внутрішніх справ та Стратегію розвитку органів внутрішніх справ.

Важливе місце серед суб'єктів державної політики МВС України належить Президенту України, який формує, контролює та координує діяльність інших інституцій у цій сфері. Так, у межах зазначеної політики Президент України своїми Указами «Про Стратегію сталого розвитку «Україна-2020», «Про Стратегію реформування судустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки, «Про рішення Ради національної безпеки й оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України», «Про Концепцію розвитку сектору безпеки й оборони України» зазначив вектори розвитку правоохоронної сфери держави, сектору безпеки та оборони, визначив завдання суб'єктів її реалізації. Враховуючи положення наведених вище стратегічних документів, повинна формуватися та реалізовуватися державна політика МВС України в правоохоронній сфері.

До інших суб'єктів реалізації державної політики можуть належати також органи місцевого самоврядування, функціональне призначення якого полягає в особливому способі децентралізації управлінських справ, близьких до умов життя людей, причому не значних людських мас, а здебільшого невеликих груп і конкретних громадян. Місцеве самоврядування надає населенню можливість самостійно вирішувати питання місцевого значення, тобто безпосередньо брати участь у формуванні та здійснювати державну політику. Отже, державна політика реалізується у двох формах:

державній (оскільки відповідні органи є публічною владою) та громадській (що полягає в участі громадян у здійсненні місцевого управління) [2].

Майже всі вони одноставні в розумінні необхідності структурної оптимізації ОВС, чіткого розподілу функцій і повноважень, створення Національної поліції, забезпечення належних умов праці та посилення рівня соціального захисту персоналу [4].

Крім того, успішна реалізація державної політики МВС України в правоохоронній сфері неможлива без підтримки й міжнародної спільноти. У намірах реформування вітчизняного сектору безпеки й оборони (в т.ч. сектору громадської безпеки – органів внутрішніх справ) Україна має значну підтримку міжнародних організацій (ЄС, ОБСЄ, НАТО) і країн-партнерів (США, Велика Британія, Нідерланди, Румунія). Так, в Україні наразі працюють Консультативна місія ЄС із реформування цивільного сектору безпеки (EUAM), Місія ЄС із прикордонної допомоги Молдові та Україні (EUBAM), Група ЄС із підтримки України (SGUA), Міжнародна програма підвищення кваліфікації органів кримінального розслідування Департаменту юстиції США (ICITAP) [4].

На цей час виконуються, зокрема, проекти, які передбачають підтримку в напрямках удосконалення законодавства, протидії корупції і порушенням внутрішньої дисципліни в ОВС, підвищення кваліфікації викладачів навчальних закладів МВС та персоналу правоохоронних органів, розвитку експертних служб, боротьби з кіберзлочинністю тощо [4].

Окремим суб'єктом у системі реалізації державної політики у сфері внутрішніх справ є громадяни. Не можна не звернути увагу на те, що сьогодні існують дискусії, хто є основним суб'єктом формування та реалізації державної політики МВС України в правоохоронній сфері.

На цей час перебіг подій свідчить про те, що саме Міністерство внутрішніх справ дедалі більшою мірою перебирає на себе ініціативу в розробці і впровадженні засад формування системи органів внутрішніх справ загалом і зокрема – власної структури, функцій і повноважень. Але відомчий підхід, навіть із залученням громадськості, обмежує простір пошуку альтернативних рішень, їх порівняння (отже, саму оптимізацію) [4].

Існують думки, що реформа відомства не може здійснюватися лише силами самого відомства, поза зовнішнім контролем, у т.ч. громадським. Принцип презумпції компетенції, на який часто посилаються органи державної влади, не спрацьовує за умов бюрократизованої, побудованої на засадах політичної лояльності та наскрізь корумпованої системи врядування. Ігнорування позицій громадськості, незалежних експертів неодмінно призведе до неповноти реформування [4].

Основним суб'єктом формування та реалізації досліджуваної нами державної політики є комплексність та співпраця з громадськістю. Крім того, сьогодні державна політика МВС України зосереджена винятково на поліції. Такого не повинно бути. Навіть якщо розглядати правоохоронну функцію, то така функція покладається і на Національну гвардію, і на прикордонну службу. У майбутньому ці служби повинні взаємодіяти між собою. У випадку надзвичайної події служба надзвичайних ситуацій, кризова медицина, поліція, Національна гвардія працюватимуть на місці події і змушені будуть взаємодіяти між собою, тому вже зараз МВС повинне працювати над комплексною системою координації [4].

Профільним центральним органом, який саме й здійснює заходи з реалізації досліджуваної нами державної політики, є МВС України. Як вже зазначалося вище, сьогодні існують певні дискусії з приводу того, чи повинно МВС України бути головним суб'єктом формування та реалізації зазначеної політики. Ми вважаємо, що засади вироблення державної політики МВС України в

правоохоронній сфері мають бути здійснені у взаємодії всіх зацікавлених суб'єктів (Уряд, Президент, Парламент, МВС та громадськість), однак вирішення вузьких питань реалізації цієї політики слід віднести до компетенції МВС України.

Висновки. Отже, наведене дозволяє зробити висновок, що успішна реалізація досліджуваної нами державної політики неможлива без відповідних суб'єктів. У залежності від їх компетенції в даній сфері ми їх пропонуємо поділити таким чином.

1. Суб'єкти формування державної політики МВС України в правоохоронній сфері. До них ми відносимо Уряд, Президента, Парламент, МВС, інші державні органи та громадськість. Вважаємо, що основним суб'єктом формування державної політики має стати МВС України, яке повинно сформулювати та запропонувати проект державної політики з урахуванням пропозицій і узгодженням положень з іншими зацікавленими суб'єктами.

2. Суб'єкти затвердження державної політики МВС України в правоохоронній сфері. До них ми відносимо Уряд, Президент, Парламент.

3. Суб'єкти обговорення державної політики МВС України в правоохоронній сфері. Державна політика МВС України в правоохоронній сфері не може бути легітимною без громадського обговорення, без широкого висвітлення її положень.

4. Суб'єкти реалізації – МВС України.

Отже, особливістю суб'єктів державної політики МВС України в правоохоронній сфері є те, що вони мають повноваження самостійно, на засадах взаємної згоди, приймати важливі рішення щодо цілої низки питань.

Література:

1. Давыдов П.А. Субъекты правовой политики в Российской Федерации: общетеоретический аспект : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / П.А. Давыдов. – Саратов, 2011. – 184 с.
2. Авакян Т.А. Субъекты и формы реализации державной политики у сфері внутрішніх справ / Т.А. Авакян // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. – № 1. – 2015. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.naiu.kiev.ua/scientbul/images/documents/vupysk_1_2015/7.pdf.
3. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-p/page2?text=%C2%E5%F0%F5%EE%E2%ED%E0+%F0%E0%E4%E0>.
4. Правоохоронна система України: стан, проблеми, перспективи реформування // Національна безпека і оборона № 2-3 (151-152). – 2015. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.razumkov.org.ua/ukr/files/category_journal/zhrnl_Melnyk_militsiya_2015_A4.compressed.pdf.

Глуховець В. А. Суб'єкти формування і реалізації державної політики МВС України в правоохоронній сфері

В статті розкриваються питання суб'єктів, які формують і реалізують державну політику МВС України в правоохоронній сфері, освітається їх роль і повноваження, пропонується класифікація.

Ключевые слова: політика, державна політика, правоохоронна сфера, правоохоронні органи, МВС України, реформування.

Gluhovets V. Subjects of formation and implementation of state policy of MIA of Ukraine in the field of law enforcement

The article reveals the subjects of the questions that shape and implement public policies Ministry of Internal Affairs of Ukraine in the field of law enforcement, it highlights their role and powers of the proposed classification.

Key words: politics, public policy, law-enforcement agencies, Ministry of Interior of Ukraine, reforming.